

דרכי חינוך בבית דוד

ר' אלרועי אדרעי

ראשי פרקים:

מבוא
ילדי דוד ואמותיהם
אמנון בן אחינועם
כלאב בן אביגיל
אבשלום בן מעכה
אדניה בן חגית
שפטיה בן אביטל ויתרעם בן עגלה
שלמה בן בת שבע
סיכום

מבוא

"דוד מלך ישראל חי וקיים" הוא מושג מיוחד שמסמל את ההמשכיות והקישור של דוד לכל הדורות. הביטוי שמתקשר לאותו מושג הוא "משיח בן דוד", והוא מסמל את ההמשכיות הישירה לדוד עצמו ומבטא באופן כללי את מלכות בית דוד. נוכחות אורה של מלכות דוד בימינו, הביאה אותי להרהר גם על הבית האישי והמופלא של דוד, וכיצד הוא חונך את ילדיו.

כבר במבט ראשוני ניכר שביתו האישי של דוד הוא נבדל ומיוחד. דוד הוא היחיד שספר שלם "רות", מוקדש לייחוסו, דבר זה מעיד עד כמה ביתו פלאי ומיוחד. בנוסף, דוד הוא האדם היחיד בהיסטוריה שגם על אביו וגם על בנו נאמר "שמתו בעטיו של נחש"¹, כלומר דוד שייך לשרשרת דורות של ענקים שמסוגלים לחיות בשלמות ללא טעויות.

¹ בכא בתרא יז, א: תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכולהו גמרא לבר מישי אבי דוד דמפרש.

למרות כל אלה, דוד הבין שכדי להצליח לחולל מהפכה, ולהקים את בית דוד הנצחי, יש לקחת את הסיכון הגדול של הטעות והחטא. דוד לא התגדר בסגולתו האישית, הוא שאף להתפתח ולהגיע אל עבר כל הממלכה. מעבר שהוא הכרחי לדוד המשיח, אך מסוכן לדוד האדם. אך עם זאת, דוד הוא גם "מקים עולה של תשובה"², וכך צולח להמשיך את השושלת הייחודית שלו על אף החטא.

הדעת נותנת שיסודות אלו בביתו של דוד ישתקפו בחינוך ילדיו, ולבטח הקים משפחות לתפארת. אך עם זאת, אין זה פוטר אותנו מלנסות להבין את ההתנהלות החינוכית מול בניו ברגעי משבר. אדרבה, מוטלת עלינו החובה להעמיק וללמוד ממנו. דוד התמודד עם לא פחות מבן שמרד בו וניסה לקחת את מקומו בכס המלוכה, ועם בן אחר שמרד בציוויו וניסה לקחת משלמה את כס המלוכה כשדוד עצמו על ערש דווי. בימיו גם התחוללה הפרשייה "מעשה אמנון ותמר", שאליה הגיב בשתיקה. במאמר זה אנסה להציע מבט שמסביר חלק מהתפיסה החינוכית של דוד וביתו על רקע נשותיו ובניו. איני מתיימר לתת תשובות לכל השאלות ולסגור את כל הקצוות הפתוחות בנושא רחב שכזה. כל רצוני הוא רק להבהיר באור בהיר באור הדורות, שדוד היה מחנך דגול ולא נתן לדבר לחמוק ממנו והציב גבולות ברורים. יתכן שאולי והוא טעה, אך גם אם כן, כדרכו – הוא תיקן. על כל פנים, כל דבר שעשה, נעשה מתוך מחשבה חינוכית מחושבת ועמוקה.

ילדי דוד ואימותיהם

לדוד היו בנים ובנות רבים, אך רק שבעה מהם מוזכרים בפירוש:

וַיֵּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחִבְרוֹן, וַיְהִי בְּכוֹרוֹ אֲמִנוֹן לְאַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית. וּמִשְׁנֵהוּ כָּלֵאָב לְאַבִּיגַיִל אִשְׁתׁ נָבָל הַכַּרְמֶלִי, וְהַשְּׁלִשִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה בַת תַּלְמִי מֶלֶךְ גְּשׁוּר. וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית, וְהַחֲמִישִׁי שֶׁפְטָיָה בֶן אֲבִיטָל. וְהַשְּׁשִׁי יִתְרָעַם לְעִגְלָה אִשְׁתׁ דָּוִד, אֵלֶּה יֵלְדוּ לְדָוִד בְּחִבְרוֹן.³

בפסוקים מוזכרים ששה בנים שנולדו בזמן שדוד מלך בחברון: אמנון בן אחינועם היזרעאלית, כלאב בן אביגיל, אבשלום בן מעכה, אדניה בן חגית, שפטיה בן אביטל

2 מועד קטן טז, ב.

3 שמואל ב ג, ב-ה.

ויתרעם בן עגלה. השביעי הוא כמו בן שלמה בן בת שבע, יורשו של דוד למלוכה. הכתוב מציין לא רק את שמות הבנים אלא גם את שם אמם. זה לא נובע מטעמים "ביוגרפיים", כשהתנ"ך מציין דמות מסוימת יש לכך משמעות. ביחוד שלא מדובר בנשים פשוטות, אלא בנשותיו של דוד המלך. כל אישה טומנת בתוכה הלך רוח ומגלמת תנועה נפשית מסוימת. לכל אחת מהנשים יש מבט אישי ודרך הסתכלות שונה על המציאות שייחודית לה. על כן יש להניח שלכל אישה יש תפיסה חינוכית אישית, וכל אחת מכוונה את בנה באופן אחר מחברתה. על אף שהצד השווה בין כל הילדים הללו הוא דוד אביהם, אין ספק שלאמהות יש תפקיד מכריע בעיצוב האישיות של בנם. לכן, ע"מ להבין את הדרך החינוכית של דוד על כל בן, צריכים אנו להבין את נפשם של ילדים אלו דרך אימותיהם, ומתוך כך נוכל להבין נכוחה את התגובה החינוכית האישית של דוד לכל אחד מהבנים.

אמנון בן אחינועם

אחינועם, אמו של אמנון, היא האישה הראשונה שמצוינת ברצף הפסוקים. היא הגיעה במקור מעמק יזרעאל, חבל ארץ למוד קרבות, המקום שידע הכי הרבה קרבות מלבד ירושלים. היא נישאה לדוד במהלך הראשון של חייו, בתקופה שלא כל הקרבות שהוא נלחם בהם היו בשם כל ישראל אלא קרבות פרטיים.

בשם אמנון יש את אותיות השורש א.מ.נ., שזהו השורש של המילה "אמונה". דוד ואחינועם בחרו לקרוא לבנם על שם האמונה, על שם הודאות הפנימית הגדולה הנצרכת במלחמות כדי לנצח. אמונה בהקשר של מלחמה, מולידה ישירות, מכיוון שמלחמה היא אירוע של "שחור ולבן", או שאתה רודף או שאתה נרדף. אך אמנון לא גדל ביזרעאל, והוא לא לוחם. לכן על אף שגדל בבית של לוחמים, תכונת האמונה באה לידי ביטוי אצלו באופן אחר מהוריו. הוא לא אימץ את קשיחות הלוחמים אלא את רק הישרות והפשטות, וזה בא לידי ביטוי אצלו דרך לבו הרחב והמאמין.

את לבו הרחב ניתן לזהות מבין השורות דווקא ברגעי השפל שלו, בעת שהרהר על אחרותו תמר: "וַיֵּצֵר לְאִמְנוֹן לְהַתְחַלֵּט בְּעֵבֹר תְּמָר אַחֲתוֹ כִּי בְתוּלָה הִיא, וַיִּפְּלֵא בְּעֵינָיו אִמְנוֹן לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה" (שמואל ב יג, ב). הכתוב מדגיש כמה רחוקה המחשבה לפגוע בתמר, בעולמו הנפשי של אמנון. ריבוי הפעלים בפס', "ויצר...להתחלות", "ויפלא... לעשות לה מאומה" מעידים על תחושות עוצמתיות וקשות, אמנון עובר סערת רגשות מטלטלת. הסיבה לטלטלה הנפשית של אמנון

היא ברורה, המחשבה לפגוע בתמר הפוכה מליבו הרחב והמאמין של אמנון. ואכן, אילולי העצה הנבזית של חברו יונדב, כל המעשה הנורא הזה לא היה מתרחש. וכיצד אמנון מצא את עצמו חולק חבר לחיים שמביא לו עצה כל כך נבזית? ניתן לתלות את העיוורון בברירת חבריו בליבו התמים של אמנון, האופי המאמין של אמנון הוליכו שולל.

הביקורת המוסוות של התנ"ך על לבו הלא מבוקר של אמנון מבצבצת לכל אורך המעשייה. שורש ל.ב.ב. הוא מוטיב בולט בסיפור, לא בכדי הכתוב מאריך על ה"לביבות" שתמר בישלה:

ישכב אמנון ויתחל ויבא המלך לראותו ויאמר אמנון אל המלך תבוא נא תמר אחתי ותלכב לעיני שתי לכבות ואברה מידה... ותלך תמר בית אמנון אחיה והוא שכב ותקח את הבצק ותלש ותלכב לעיניו ותבשל את הלכבות... ויאמר אמנון אל תמר הביאי הפרגיה החדר ואברה מידך ותקח תמר את הלכבות אשר עשית ותבא לאמנון אחיה החדרה.⁴

הלביבות של תמר הוא דרכו המרומזת של הקב"ה להזהיר את אמנון מליפול שולל לליבו הרחב. אך לאמיתתו של דבר אמנון חרג מעולם הערכים שעליהם חי עד עכשיו. מאיש שמאמין אפ' לאנשים שלא ראויים לאמונתו, הפך לאיש שלא מאמין לאחותו: "ותאמר לו אל אחי אל תענני... ואני אנה אוליך את חרפתי ואתה תהיה כאחד הנבלים בישך אל ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך. ולא אכה לשמע בקולה...". לא בכדי חז"ל מכנים את אהבת אמנון לתמר "אהבה התלויה בדבר",⁵ כי לא בליבה של תמר אמנון חפץ. לב רחב ללא גבולות ומעצורים, מביא לידי הסתאבות "ראו נא פטוב לב אמנון ביין" (פס' כח), וכך היה.

תגובתו של דוד מפליאה, "והמלך דוד שמע את כל הדברים האלה ויחר לו מאד" (פס' כא). דוד שומע אודות מעשה אמנון, ושותק וכועס, ושותק. ממבט ראשון תגובתו של דוד לא מובנת, וכי מה מועיל דוד בשתיקתו? אך אין זו טעות, האופן ששתיקה מתפרשת אצל אמנון, היא זו שמביאה את דוד להגיב באופן מחושב דווקא בשתיקה. אמנון הוא איש לבבי, ואנשים לבבים רוצים בשיח. הדיבור הוא האמצעי

4 שם, ו-י.

5 אבות ה, טז.

שדרכו אנו מביעים את מאוויינו ומרחיבים את ליבינו, עבור אמנון אלו דברים מהותיים. תמר ניסתה לדבר עם אמנון לכל אורך המעשה אך ללא הועיל. דוד מבין שהמאמצים לדבר עם אמנון לא הולידו פרי, לכן הוא מעניש אותו בשתיקה. ראייה לכך ששתיקה זה הדבר הקשה ביותר שאפשר לעשות לאמנון, היא שגם אבשלום מגיב לאמנון בשתיקה: "וְלֹא-דָבַר אֲבִשְׁלוֹם עִם-אֲמִנוֹן, לְמַרְעֵ וְעַד-טוֹב" (פס' כב). המניע לשתיקתו של אבשלום היא זדונית ונקמנית, היא שונה ממניע השתיקה של דוד. דוד ניסה בסופו של דבר גם לחנך את אמנון בשתיקתו. האם ניסיון זה צלח איני יודע לומר אך מדובר בניסיון חינוכי מחושב.

כלאב בן אביגיל

אביגיל, לשעבר אשת נבל מתוארת כ"טובת שכל ויפת מראה" (שמואל א כה, ג). ובשכלה הטוב הצילה את דוד מחטא נבל "ומבוא דמים", "וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֲבִיגַיִל בְּרוּךְ ה' אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְךָ הַיּוֹם הַזֶּה לְקָרְאֵתִי. וּבְרוּךְ טַעַמְךָ וּבְרוּכָה אַתְּ אֲשֶׁר כָּלַתְנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְּדָמִים וְהִשַּׁע יְדֵי לִי" (שם פס' לב-לג).

אביגיל השלמה זכתה לבן שלם וטוב לב וחכם. כבר ציינו את הגמרא שמעידה שכלאב מת "בעטיו של נחש", והוא לכשעצמו היה ללא חטא וחי "באטמוספירה עליונה".⁶ אך מבחינה חינוכית יש חשש גדול בגידול בן שכזה, הוא עלול לפתח ניתוק מהסביבה בצורה חריגה. את המענה החינוכי ניתן לראות בגמרא בברכות. הגמרא מספרת שדוד היה נמלך בהלכה במפיבושת בן יהונתן, וכלאב היה "מכלים פני מפיבושת בהלכה".⁷ התנהלותו של דוד תמוהה, אם כלאב מכלים את פני מפיבושת בהלכה, למה לא לשאול אותו ישר? למה להושיב לצד כלאב גם את מפיבושת? הסיבה היא שדוד רצה להושיב את כלאב ליד מפיבושת נכה הרגליים,⁸ כדי שיראה התמודדות מתמדת עם הצד הפחות זוהר של החיים. שיבין ויפתח רגישות אל אלה שלא חיים באותם "אטמוספרות" עליונות של החיים.

6 ראה הערה 1.

7 ברכות ד, א.

8 שמואל ב ד, ד: "וְלִיהוֹנָתָן בֶּן שְׂאוּל בֶּן נָכָה רַגְלִים... וְתִשָּׂאוּהוּ אֲמִנָתוֹ וְתִנָּס וְיִהְיֶה כְּחַפְזָה לְנוֹס וַיִּפֹּל וַיִּפְסַח וְשָׁמוּ מִפִּיבֹשֶׁת".

נראה שדוד הבין שעלול להיווצר פער בין האינטליגנציה הרגשית לאינטליגנציה השכלית אצל כלאב. אדם שלם לא צריך אחרים להשלימו, ולכן הוא לא ירגיש צורך לישא וליתן עם אחרים. אדם שלא מפתח אינטראקציה עם סביבתו לא יפתח יכולות בין אישיות, וכך למעשה יגדל להיות מנוכר. דוד פתר זאת בצורה מושלמת ע"י גירוי שכלי ורגשי כאחד במפגש למדני עם מפיבושת נכה הרגליים.

אבשלום בן מעכה

הבן השלישי הוא אבשלום בן מעכה בת תלמי מלך גשור. ע"פ חז"ל אמו הייתה אשת יפת תואר.⁹ המשמעות של היות מעכה אשת יפת תואר, היא שהמפגש הראשוני שלה ושל בנה עם העולם היה בתוך מציאות של מלחמה וקושי. לדוד היה שאיפה לחיות במציאות שלמה יותר, ולהמיר את המלחמה ואת "יצר הרע" בשלום. ניסיון זה מתבטא היטב בשמו של אבשלום, "אב-שלום".

חז"ל מציירים את אבשלום כאדם שזכה לדבר עליון "מעין דוגמא של מעלה": "ת"ר: חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה, וכולם לקו בהן. שמשון בכחו, שאול בצוארו, אבשלום בשערו, צדקיה בעיניו, אסא ברגליו".¹⁰ השאלה שעולה מהמדרש היא מה המשמעות של השיער אצל אבשלום וכיצד זה משפיע על אופיו וחינוכו? שיער זה משהו שנחשב "תוספת לאדם", כלומר זה אינו נצרך. אנו הרי מסתפרים ומורידים את התוספת הזאת באופן תדיר. אך למרות זאת, שיער נחשב להדר ויופי לאדם. מוטיב היופי בולט אצל אבשלום "וּכְאֲבִשְׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֵה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהֵלֵל מְאֹד מִכֶּף רִגְלוֹ וְעַד קַדְקֵדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוֹם".¹¹ אבשלום לא חי בצמצום, הוא תמיד הקיף את עצמו בפמליות גדולות שנותנות תחושה של גדולה ופאר.¹² ההדגשה של חז"ל על שערו של אבשלום מלמדת עליו משהו מהותי, אבשלום האמין בכל מאודו שתפקידו הוא להראות לעולם שעליו לחיות ברחבות, ונתגאה בשל כך בשערו ולא ויתר עליו. אבשלום נולד מראש לתוך עולם של מלחמה,

9 סנהדרין קז, א.

10 סוטה י, א.

11 שמואל ב יד, כה.

12 לדוג' שמואל ב טו, א. שם פס' יא. שם טז, טו.

שאליה הוא נגרר בעקבות "יופי", אך הוא האמין שיוכל להשלים בין הצדדים, בין יצר הרע ליצר הטוב וכך להביא שלום לעולם.

דוד יודע בנבואה שעתידה לצמוח עליו רעה מתוך ביתו.¹³ אך הוא לא ידע מה היא ומאין היא תבוא. האם חשב לעצמו שזה יגיע מאבשלום בן יפת התואר (היתר שבסוּסוּ הוא התמודדות עם יצר הרע)?¹⁴ ודאי שדוד נסתפק בדבר כל ימיו, אך אולי היה לו שאיפה להזכיר לאבשלום שאיננו רק בן מעכה אלא גם בנו שלו, ויעודו הוא לשלום ולא לרעה. לאחר הרג אמנון, אבשלום בורח מאביו אל סבו, וצולח בתחילת המרד, ועם זאת שמחה בלב דוד שאבשלום מרד בו ולא אחר. מכיוון שדוד היה בטוח בטוב ליבו של בנו שלא יהרגו.

בקִּינַת דוד על אבשלום, מזכיר דוד שמונה פעמים את המילה "בני".¹⁵ רש"י על המקום מביא את דברי חז"ל שדוד רצה להעלות את נשמתו של אבשלום לגן עדן (שבע להוציאו ממדורי גהנום, והשמיני מעלה אותו לעולם הבא).¹⁶ אך אני רוצה להציע את פירושו של המלבי"ם על אתר, שמבאר שהמשמעות של "בני" זה ממשיך דרכי. ייעודו של דוד לאבשלום היה שימלוך אחריו בעת של שלום, וכך ניתן להבין את המשך הקינה "מִי יִתֵּן מוֹתֵי אֲנִי תַחְתֵּיךָ אֲבָשָׁלוֹם בְּנִי". דוד אומר שאבשלום מתאים למלוך בזמן שלום אחרי מות דוד, דהיינו לעתיד לבא כשיהיה ניתן לתת ליופי לבא ולפרוץ במלואו.

דוד מדגיש גם במותו של אבשלום שהוא בנו שלו, ולא רק בן מעכה. שהוא אב-שלום, ולא רק מאבקים. הוא ניסה לתת לתכונות הנועזות שלו לפרוץ, אך להכווין אותם לשלום. האם דוד הצליח להיות דמות אב לאבשלום בחייו לדעת אבשלום עצמו? איני יודע. אבל במותו, הבן והאב התאחדו באמת.

13 שם יב, יא.

14 קידושין כא, ב.

15 שמואל ב יט, א-ה.

16 סוטה י, ב. ורש"י על פסוק א ד"ה "בני בני".

אדניה בן חגית

אדניה בן חגית הוא המורד השני מבית דוד:

וְאֶדְנִיָּה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ, וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו. וְלֹא עָצְבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כִּכָּה עָשִׂיתָ, וְגַם הוּא טוֹב תֹּאֵר מְאֹד וְאֵתוֹ יִלְדָה אַחֲרָי אֲבִשְׁלוֹם.¹⁷

התנהלותו של דוד עם אדניה מתמיהה, כיצד הגיע דוד למצב כזה שלא העביר ביקרות על אדניה כלל?! ובאמת, רבים המפרשים שתולים את מרידת אדניה בחוסר התערבותו של דוד. כאב בעצמי לילדים, המצב המתואר, שדוד לא התערב כלל, הוא לא הגיוני בעיני. לכן, אני רוצה להציע כיוון מעט חדשני, שהפסוקים בהחלט סובלים אותו ואין בו סטיה מדברי רבותינו.

אחת מהתכונות הבולטות באדוניה, זה שהוא לוקח את הדברים אליו, הוא פועל בעצמו ולא מבקש רשות. תכונה זו מקופלת בשם אימו "חגית". אסביר: לישראל ניתנו רשות מהשמים לקבוע זמנים ומועדים וחגים. כדי לפעול בתחום הזה ולקבל אחראיות על הזמנים, צריך ודאות במהלכים שקובעים, וודאות ביכולת לעשותם. אותה ודאות שיש לישראל כשהם קובעים את החגים, היא המניעה את אדניה בן חגית. כשאדניה רואה את תוצאות מרד אבשלום, הוא מגיע למסקנה שלא כדאי להגיע לעימות מול דוד כדי לזכות במלוכה. ולכן דוד לא ראה לנכון לעצבו, כי בכל פעם שהיה מגיע עימות, אדניה הבין את מקומו וישר "התיישר" עם דוד אביו.

אבל אל לחשוב שדוד לא הכיר בתכונות בנו, הוא הכיר ועוד איך. הוא גם ראה בזה משהו נכון, הרי ישראל שותפים בקביעת הזמנים, לכן בחר להניח לאדניה לממש את מהותו. אבל דוד ידע גם שיש משהו שהוא מעל הובלת מהלכים באופן יזום, והיא הנבואה. וברגע שנתן הנביא ובת שבע הראו למלך דוד שאדניה לוקח את הדברים צעד אחד רחוק מדי נגד הנבואה, התחזק המלך דוד ונשבע לעמוד מאחורי דבר ה', ואדניה נשאר לבד ללא תמיכתו של אביו.

חז"ל זיהו את התכונה הזאת על אדניה ואמרו עליו באופן ציורי שביקש להניח על ראשו את כתר בית דוד, והיא לא הלמתו בשל חריץ אחד.¹⁸ חריץ אחד, זו תכונה אחת, והתכונה שמנעה מאדניה למלוך היא הגאווה, האמונה שאני מזיז את הכל לבד. זה שונה מדוד מלכנו, שידע מה מקור הכוחות כולם.

אם כן, דוד שוב מסתמן כאב אמיץ שרואה את היכולות הטמונות בבניו ונותן להם לפרוח אף בסכנה שיגדלו לממדי "פרא". אך הוא יודע להצביע מתי עבר הגבול, ומתי הבן לא הולך בתלם של דבר ה'.

שפטיה בן אביטל ויתרעם בן עגלה

על שפטיה בן אביטל הבן החמישי ויתרעם בן עגלה הבן השישי איננו יודעים הרבה. על שפטיה יש דעות שמקשרות ביחוס לר' יהודה הנשיא,¹⁹ ועל יתרעם דנו חז"ל מי הייתה אמו: מיכל בת שאול או אשה אחרת בשם עגלה.²⁰

פעמים שבנים מייצגים שאיפות ורצונות לעתיד, וכאשר איננו יודעים מהתנ"ך או מחז"ל מי הם הבנים ומה היו פעלם עלינו להסתכל עליהם ככאלו. "שפטיה" מבטא את השאיפה להקים את הצדק בעולם ומערכת משפט תקינה לפני הקמת בית המקדש. ל"יתרעם" יש בשמו את המילה "רעם", כמו רעם המגיע לפני הגשם, המבטא את כל ההכנות הגשמיות לקראת מלכות שלמה והמקדש. ובאמת כך פעל דוד בעזרת הסובבים אותו.

שלמה המלך

בחינוך שלמה אבקש להתמקד במדרש אחד על אף שיש רבים וטובים: "בשעה שמלך (שלמה), נטל דוד אביו ידו אחת והניחה ביד בניהו בן יהוידע וידו האחרת ביד נתן הנביא ואמו עמדה ונשקה אותו על ראשו".²¹

18 סנהדרין כא, ב.

19 כתובות סב, ב.

20 סנהדרין כא, א.

21 מדרש אל יתהלל כא.

דוד הבין את כחו וחוכמתו של שלמה שעתידי לשלוט על העליונים והתחתונים וכמעט שאין גבול לכוחו. הוא לקח את ידו של שלמה, שמסמלת את מעשיו. ונתן אותה בתוך ידו של בניהו בן יהוידע ראש הסנהדרין וידו האחרת ביד נתן הנביא. דוד אומר כך לשלמה "בני ידך עטופה ידם של חכמים, אלו יהיו מעשיך עטופים בעצתם".

"ואמו נושקת על ראשו" - כל מחשבתה של אמו זה "דוד מלך ישראל חי וקיים", כאלו אומרת לו אמו "חשוב תמיד במעשי אביך ואז תצלח דרכך בני היקר". דוד שמכיר את הכוחות של שלמה, דואג להכווין את כל מעשיו לשם שמיים.

סיכום

דוד וביתו התמודדו עם אין ספור סוגיות חינוכיות. לדוד היו הצלחות וכשלונות וכך טבעו של עולם. אך דבר אחד מושלם עשו דוד וביתו ולוואי ונלמד מהם: הם תמיד השאירו מקום להקב"ה בחינוך ילדיהם. אף פעם לא ניסו לדחוק ולשנות מסלול ותכונות אופי, אלא התפללו ודמעו ושתקו, הוכיחו ולימדו ולמדו. בעיקר האמינו בצור העולמים שהוא יודע מה הכי נכון לבנם, והלוואי ונזכה להדמות לדוד ולביתו.